

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 4 . APRIL 1959
14. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

Berg & Larsen
St. Kongensgade 90
København K.

Tage Olsen A/S
Vesterbrogade 6 D
København V.

FR. WEISS BOGTRYKKERI
Blågårdsgade 22 C — Kbh. N.

Reproduktionsantaltan
POLYGRAFIA
Vesterbrogade 27 — Kbh. V.

**KARL POVLSSENS
BOGTRYKKERI**
Svanemosegårdsvej 4 — Kbh. V.

ERIK THOMSEN AKTS.
Pilestræde 37—39 — Kbh. K.

VILLY PETERSEN
Snedkermester
Gørlev

A/S GØRLEV HANDELSHUS

REIDL's FOTO
Algade 27 — Roskilde

SVEND HENRIKSEN
Urmager og guldsmed
Aakirkeby

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minervå 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men øvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Arhus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Arhus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Arhus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Arhus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Vor hilsen til Hjemmeværnet i anledning af 10-års-jubilæet. Frihedsfaklen minder os om, at friheden er et gode, som hver enkelt slægt må erhverve.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. — (kontortid 10–15) Minerva 1336. Kontoret er lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30–18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Til de norske studenter	63
Kornbeck fylder 60 år	65
Tanker omkring 4. maj	67
Øverland fylder 70	69
K-H-rejser	71
Arsdagen for befrielsen fra Theresienstadt	73
Erstatninger til grænsegendarmerne	75
Dagbogsblade	75
Fangeforeningerne	77/79
Monty fortæller	79

Til mindehøjtiden for de faldne studenter 9. april 1946

I

*Hundrede skib var gått mot nord
over Kattegat.
De var under Norskekysten
den næste natt.*

*Vi visste det, alle, fra første stund,
da luftvernssirenene gikk.
Der kom ikke ord over nogen munn,
men det mørknet i alle blikk.*

*Flyene kom, da det lysnet.
De landet på Fornebu.
Du stod ved ditt vindu og stirret,
og tenkte, at h e r står du!*

*Vi visste det, alle, meget vel,
men sterkest den unge mann:
Nu gjelder det noget mer enn dig selv,
nu gjelder det hele vårt land!*

*I denne time, og her hvor du står,
skal noget skje,
som avgjør, kanskje for hundrede år,
vort livs idé!*

*Vår dyreste drøm, vår heteste tro,
har slekt efter slekt betalt med blod:
Vi er underveis mot rett og fred!
— Og nu skal folkene lenkes,
og byene brennes ned!*

*De visste: vi kan ikke leve
under den tyske tvang.
Det kan en tyv og en teve;
nu rykker d e op i rang!*

*— Men om du nu bøide din stakkars rygg,
og tok det, slik som det falt?
Du kunde jo føle dig nokså trygg?
— Det verste av alt!*

*De gikk og fant sine støvler og ski,
og pakket en sekk med mat.
Og nu er en gammel tid forbi,
og en ny skal fødes i hat! (had).*

II

*Veiene skiltes og spør forsvant,
jo lengre bort, de drog.
Jeg husker Ludvig Daae som barn —
han falt ved Segelstad bro.*

*Flokkene spredtes i mørket,
men samlet sig ofte til slutt.
De møttes i skogen ved Trandum,
og der blev elleve skutt.*

*Jeg husker den lyse, spinkle,
forvågne Jacob Friis.
Og hemmelig tror jeg å kjenne dem,
som sank ved Westphalens forlis.*

*Myrdet i Drammen av Gestapo,
fallen ved Lussivan . . .
Det er som om deres blekhet
lyser over vårt land.*

*Torpedert i Atlanterhavet,
skutt ned over Normandie . . .
I sine mødres drømmer
går de sakte forbi.*

*De kom til Neuengamme,
til Natzweiler, Buchenwald.
Og endelig fant de der en venn,
som visste alt.*

*I skyggen under hans veldige vinger
kunne de gå til ro.
Over de navnløse fellesgraver
hvelver sig stjernernes bro.*

WALTRICH

FINSSENSVEJ 12
KØBENHAVN F.

ALFRED PETERSEN

Ny Adelgade 8—10
København K.

ØBRO

TRÆ- OG FINERHANDEL
Randersgade 27 — Kbh. Ø.

A/S STANSEVÆRKET

Nygårdsvej 10 — Kbh. Ø.

SHELL-SERVICE

Carl Christiansen
Vordingborggade 83 — Kbh. Ø.

**PERSSONS
CLICHEANSTALT I/S**

Bredgade 25 — Kbh. K.

B. BRUSKIN

Civilingeniør
Kompagnistræde 14 — Kbh. K.

KØLLE & MØLGAARD

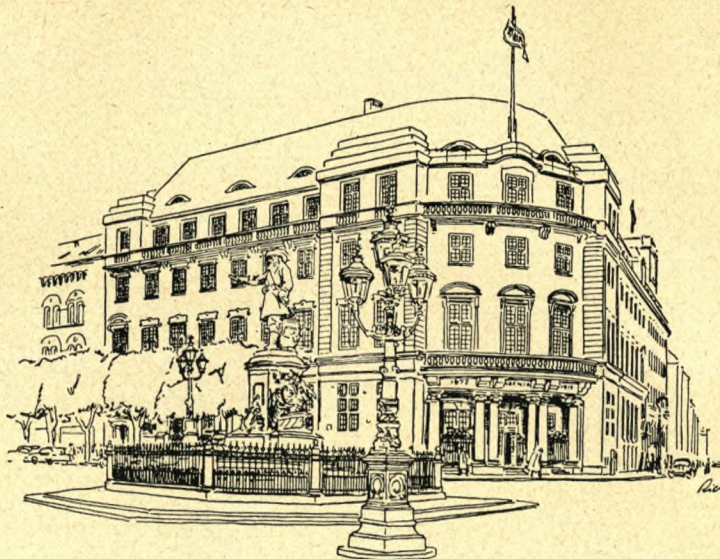
Rådgivende ingeniørfirma
Gothersgade 43 — København K.

BØRGE LANGHOFF A/S

International transport
Nyhavn 38 — København K.

HELLERUP LIGKISTEMAGASIN

Anker Struve
Strandvej 153 — Hellerup

DET FORENEDE DANSKE LIVSFORSIKRINGS-AKTIESELSKAB

HAFNIA

HOLMENS KANAL 9 . KØBENHAVN K.
C. 18 90

HENNING HANSEN & ERIK CARLSEN JENS E. FRØLUND

Rådgivende civilingeniører F. R. I.
DR. TVÆRGADE 30 — KØBENHAVN K.

OTTO CHRISTENSEN & KAJ SØRENSEN

Civilingeniør — Entreprenør
C. F. RICHS VEJ 71 KØBENHAVN F.

M. CLAUSEN A/S

Amaliegade 8 — Telefon 1269 — København K.

A/S SUNDBY SUKKERWAREFABRIK AF 1958

Strandlodsvej 3 — København S.

DANEGOODS KØBENHAVN A/S

Studiestræde 24 — København K.

CHR. OLSEN & MEILGAARD MORTENSEN

Vodroffs Tværgade 6 — København V.

Arkitekt HENNING KORNBECCK

fylder 60 år den 20. april

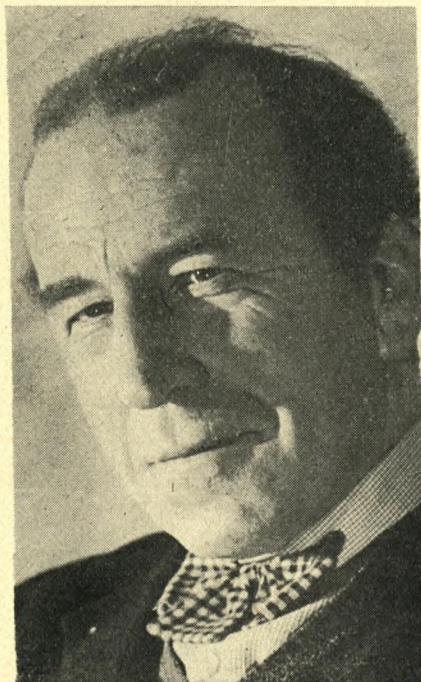
Fødselsdagshilsen af H. C. Steen Hansen

Få mennesker er i den grad karakteriseret ved hjertevarme, inspiration og skaberkraft som Kornbeck. For os, der kender ham, er det naturligt at sætte disse bemærkelsesværdige karaktertræk i forbindelse med hans afstamning.

Hans fader og hans onkel var to af sin tids kendte teaterdirektører: Sv. Kornbeck og Elvind Kornbeck. Hans bedstefader var maleren I. P. Kornbeck. Det er i hvert fald for os andre noget af en forklaring på, hvorfor Henning Kornbeck fremtræder i den udgave, vi kender ham.

Hans moder døde, da han var 3 år, og han blev opdraget hos familien til sit 6. år, da han kom på kostskole på Samsø. Hans opdragelse fra han var 7—18 blev bekostet af en tante, frk. Trolle, men herudover var han „sin egen familie“.

I 1924 blev han gift med Ellen, som han havde kendt fra han var en 12 års dreng. Hun havde gennem årene

stået ham bi på mange måder og havde reguleret og formidlet hans kolossale idérigdom. Hun havde bilagt mange af de stridigheder, som må følge en så stor skabertrang, og hun var så afgjort uundværlig i hans liv, da han mistede hende i december 1955.

Kornbeck var blevet arkitekt i 1920 og virkede som sådan, indtil han blev arresteret af tyskerne i december 1944. Han kom fra Vestre fængsel til Frøslev, senere til Dachau og derfra hjem over Neuengamme og Sverige.

Den 7. maj 1945 var han tilbage i sin gamle gruppe, og han fungerede som næstkommanderende ved bevogtning af tyske flygtninge på Hartmannsvej. Typisk for Kornbeck var det, at han her mod instrukser og regulativer ledsagede en tysk kvinde til et sygehus, hvor hendes barn lå. Hun havde mistet mand og tre børn,

og det fjerde var død, da Kornbeck kom med hende på sygehuset.

I Dachau havde Kornbeck fået idéen til Kammeraternes Hjælpefond.

Den 5/12 1945 blev K. H. startet i Hellerup klub. Af startkapitalen hidrørte bl. a. 39.000,— fra bogen „Danske i tyske Koncentrationslejre“ og 11.000,— fra foredrag, som Kornbeck havde holdt landet over under kontrol af Røde Kors. 11.000 breve blev skrevet til tidligere fanger, og K. H. blev en realitet som en „lillebror til Frihedsfonden“.

Kornbeck er nu leder af fondens kontor og har i årenes løb behandlet uhyre mange hjælpesager samt inspireret og ledet et stort antal arrangementer. Endvidere har han deltaget i megen virksomhed uden for fonden. Han var i sin tid medlem af forretningsudvalget i „Besættelsestidens politiske Fanger“. Den ukendte koncentrationslejr fanges grav ved Helligåndskirken i København opstod på hans initiativ. For K. H. arrangerede han 4 store radiofester fra 1946—49.

I maj 1946 arrangerede han det blomstertog, der modtog Folke Bernadotte i Københavns Frihavn. Kornbeck lånte 5 lastbiler med chauffører på ingeniørkasernen. Han skaffede blomster, og på turen gennem byen solgte man blomster til fordel for K. H.'s hjælpearbejde. Han startede komitéen til rejsning af et mindesmærke for greve Folke Bernadotte ved Krusaa.

Kornbeck lavede bladet „Pigtråd“ om til et merkantilt foretagende og skaffede herigennem store indtægter til gavn for hjælpearbejdet.

I 1955 var han hovedkraften i K. H.'s kammeratskabsstævne.

Få dage efter arrangerede han den 7. maj på Norges 10 årsdag „flammen til Norge“, der blev overrakt i Oslo. En fakkeltog blev tændt ved monumentet ved Helligåndskirken og sendt med løbere gennem Nordsjælland til Helsingør. Byen var selvfølgelig sat på den anden ende med borgmestertaler, 3 orkestre og tusindtallige fakkeltog. Helsingør by arrangerede et kæmpefyrværkeri, bl. a. som en hilsen til Sverige og tak for

---

*Den værlige aftenhimmel,
som ennu er sval av sne,
speiler en høiere visdom
enn tingene, du kan se.*

*Den lar sig ikke feste i skrift,
men gir sig ordløst tilkjenne.
Dagen, som er den siste for dig,
er ikke dages ende.*

*Foran oss ligger en ensom sti,
bare betrådt av dem,
som ikke så sig tilbake,
fordi de måtte frem,*

*frem mot en verden, som bare
udødelig streben kan skape.
De gav oss troen på oss selv,
som vi var nær ved å tape.*

(Digt af Arnulf Øverland fra samlingen
„Tilbage til livet“.)

HANS LAUSEN A/S

ASSENS

**HORNE TRÆLASTHANDEL
& MØBELFABRIK**

Horne — Fyn

C. M. MADSENS FABRIKER

Haarby — Fyn

**A/S ASSENS
ELEKTRICITETSVÆRK**

E. BJERREGAARD JENSEN

Assens

**ASSENS
TOBAKSFABRIK**

**HENRY NIELSENS
MANUFAKTURHANDEL**

Assens

A/S FEHR & CO.

Assens

VESTFYNS KULIMPORT

Assens

**J. FRANSENS MØRTEL-
OG BETONVAREFABRIK**

Langeskov

**A/S LANGESKOV'S
HANDELSHUS**

JENS JENSEN & SØN

Isenkram, glas, porcelæn
Faaborg

BOI-WO A/S

SKALBAKKEN 17 — KØBENHAVN — VANLØSE

ARKITEKTER

POUL PEDERSEN - CHR. HASLEBO

Symfonivej 13 — Herlev — Telf. 94 40 33

CHR. V. MENDE & CO.

Kronprinsensgade 9 — København K.

HØY-PETERSEN & ARNE JENSEN

Aktieselskab

Struensegade 7—9

København N.

A. P. HJORTSØ

Civilingeniør

Gothersgade 158 — C. 11392 — København K.

EMIL LAMP

Svanemosegårdsvej 9 — København V.

K. L. LARSEN & E. C. PEDERSEN

Frydendalsvej 4 — København V.

C. HJORT & CO.

Strandlodsvej 48 — København S.

A/S H. A. GRUBERTS SØNNER

Frankrigsgade 40 — København S.

NORMAL-TRYKKERIET

Siegfred Petersen & Søn

Øster Farimagsgade 16 B — København Ø.

KLINKE & FANØE

Rådgivende civilingeniører

Østerbrogade 19 — København Ø.

hjælp under krigen. Derefter bragte man deltagere og flammen på talrige fiskerbåde til Sverige. Kornbeck havde forberedt et kæmpefyrværkeri i Sundet ud for Helsingborg som endnu en hilsen til Sverige. Det viste sig imidlertid, at det kornbeck'ske fyrværkeri var af et sådant format, at det ville have sænket fiskerflåden, hvis de svære enheder skulle brændes af herfra. I sidste øjeblik lånte han derfor en damper i Helsingør. Dampere blev stillet til rådighed af Svitzer uden betaling, idet Kornbeck forklarede, og Svitzer udmærket forstod, at det var en stor ære for rederiet.

Han har sørget for, at hverken de levende eller de døde kammerater er glemt. Talrige kransenedlægninger og mindehøjtideligheder har han arrangeret med et værdigt forløb, herunder f. eks. den årlige højtidelighed 4. maj i Ryvangen. Hans behandling af hjælpesager er altid stærkt personlige, og Kornbeck har bragt hjælp også dér, hvor der skulle andet end penge til for at hjælpe.

Hans besøg hos myndigheder i hjælpesager er mangfoldige, og hans henvendelser om lovgivningsforbedringer til gavn for kammeraterne har været vel overvejede og har som bekendt givet gode resultater.

Hans sidste initiativ i K. H. er rejserne, arrangeret for invalide kammerater. Den første starter i maj og efterfølges af en rejse i juni og med tiden muligvis af flere.

I 1955 fik Kornbeck idéen til det arbejde, der senere er udført af „Fællesudvalget for Danmarks tidligere politiske Fanger“, af hvis forretningsudvalg han er et meget aktivt medlem. Hans tanke var, at selve modstandskampen ikke var afsluttet, før man fik en klar erkendelse af skyld fra Tysklands side, og at denne erkendelse til gavn for hans skadelidte kammerater måtte bilægges en symbolsk erstatning i penge. Det er sikkert på dette felt, at Kornbeck har ydet sin mest betydelige indsats. Selv betegner han sin indsat i Fællesudvalgets arbejde som „min største hjælpesag“.

16.000 sider tryksager på dansk,

tysk, fransk og italiensk har han udsendt over hele Vesteuropa, og han forbløffede kongressen i Rom ved at stille med 22 kg dupliserede „standpunkter“ m. m.

Når de danske myndigheder forhåbentlig om kort tid og med Fællesudvalgets hjælp har fået fangeres erstatningssag mod Tyskland afsluttet, vil det i særlig grad blive en glædens dag for Kornbeck.

Hans arbejde er ikke dermed afsluttet, og vi har brug for ham på mange felter, og vi vil håbe på mange arbejdsår endnu trods de skader, som hans helbred i sin tid fik i Tyskland.

Som et særligt fødselsdagsønske for Kornbeck kan man udtale håbet om, at han i fremtiden vil møde større forståelse for sin iderigdom. Tiden har vist, at han hidtil har fået ret i alle hovedlinierne.

H. C. STEEN HANSEN.

Tanker omkring 4. maj

Sabotøren.

*De førte ham hen mod et fængsels mur -
pelotonen stod villig og klar -
„Bind for øjnene“? - Nej det lød -
„Jeg er rede - „fyr løs“ - var hans svar -
Der lød en salve - en sjæl steg op
til den Gud, han vidste dér var.*

Kz-lejrfangen.

*Husker du pigtrådshegnet endnu -
appellernes rædsel og gru -
sveden og lasernes hær, hvis liv
var i skæbnens vold? - „Jo, - som du“ -
- husk kammerat, hvad behandling vi fik,
da i rædslernes mørke vi gik.*

4. maj.

*Lysene tændtes - mørket var sprængt
på en forårsaften så blid -
det sorte papir måtte vige brat
for et flag med et kors så hvid -
tyrannen blev fældet - vi friheden fik -
vi glemmer aldrig den tid. -*

WILLADS JENSEN.

Der forhandles videre i erstatningsspørgsmålet

Bonn interesseret i en snarlig afslutning

Som det fremgik af vor aktikel i sidste nummer, er der optaget forhandlinger mellem de danske ministerier og Bonn.

Danmark er således det første land, der har optaget direkte forhandlinger med Bonn.

De ministerielle forhandlere fik i Bonn en velvillig modtagelse, og man fik det indtryk, at man i Bonn ønsker en snarlig afslutning på sagen.

Fra dansk side er man nu i færd med at udarbejde modforslag til det tyske.

Med i overvejelserne er således det spørgsmål, om de jøder, der måtte flygte til Sverige for at bringe sig i sikkerhed, skal omfattes af erstatningsreglerne. Der gør sig her det forhold gældende, at Danmark er det eneste land, hvor det lykkedes at hjælpe hovedparten af jødiske landsmænd i sikkerhed, således at der kom 10 gange flere i sikkerhed i Sverige, end der blev deporteret.

Når dette blev muliggjort, var årsagen jo den, at over halvdelen af de danske modstandsfolk var aktivt med i jødetransporterne.

Kammeraternes

Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes Hjælpefond kan fås gennem kontoret, St. Kanikestræde 10, K.

Giro 780.

HAARBY
KETCHERFABRIK

J. J. LARSEN A/S
FAABORG

FAABORG
SPARE- OG LAANEKASSE

NIELS ISAKSEN
Faaborg

Maskinfabriken
„ARGOS“
Havnen — Faaborg

SYDFYNS
PAPIRLAGER
Faaborg

K. RASMUSSEN
Cigar — Tobak
Møllergade — Svendborg

KONTANTFORRETNINGEN
Møllergade — Svendborg

HARALD HALBERGS
TOBAKSFABRIK
Svendborg

SPAREKASSEN
FØR SVENDBORG OG OMEGN

N. DUE-PETERSEN & KRYGER
Ingeniører
Svendborg

BRDR. NIPPER
Skibsbyggeri
SKAGEN

AKTIESELSKABET
SKAGENS BANK

SPAREKASSEN
FØR SKAGEN OG OMEGN

ROBERT LARSEN
Vodbinderi
SKAGEN

SKAGENS MOTORVÆRKSTED
E. Jensen

ANDERSEN & SØRRIG
Maskinfabrik
SKAGEN

CHR. FABERS FABRIKER A/S
Ryslinge

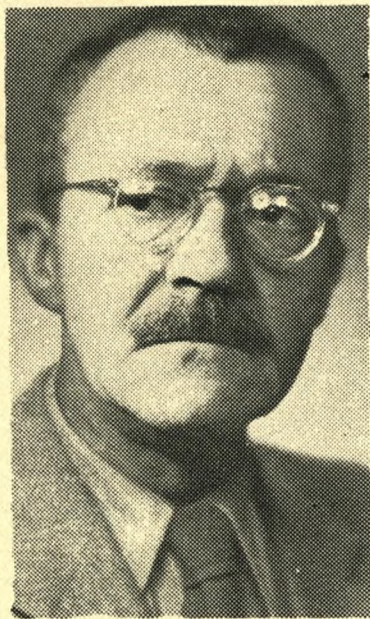
SYDFYNS DISCONTOBANK
Aktieselskab
FAABORG

MIDTFYNSK JERNSTØBERI A/S
Ringe

Digteren Arnulf Øverland

FYLDER 70 DEN 27. APRIL

Arnulf Øverland.

I de bevægede, men skønne dage i april 1945, da nordmænd og danskere samledes i Neuengammelejren af Svensk Røde Kors, var stemningen høj, og der var ikke det, man ikke ville gøre for at glæde hinanden. Jeg husker således en nordmand, der først tilbød mig en flaske levertran, og som derpå — da dette ikke syntes at blive vurderet efter fortjeneste — spurgte om jeg da ikke ville „hilse på Øverland“.

Det var et godt tilbud, som jeg egentlig gerne ville have taget imod, men jeg afslog det dog med tak, fordi jeg var klar over, at digteren måtte være led og ked af at være omgivet af mennesker dag og nat nu på fjerde år, og at han — ligesom vi andre — først og fremmest trængte til fred og ensomhed.

Men i dag — efter 14 års forløb — vil jeg gerne „hilse på Øverland“ og sige tak for mangt og meget nu, da han fylder 70.

— Hvad vidste vi her i Danmark om Øverland før krigen? Hånden på hjertet! Det var vist i almindelighed

ikke meget. Måske vidste man lige, at han var norsk polemisk digter med front mod nazisme og fascisme, for allerede i midten af trediveerne skrev og talte han mod Hitler. Siden skulle han blive den norske modstandsbevægelses hemmelige digter. Taler man om norsk digtning i besættelsestiden er der fire navne, der kommer i forgrunden: Nordahl Grieg, Gunnar Reiss-Andersen, Inger Hagerup og — sidst men ikke mindst — Arnulf Øverland.

Man forstår, at gestapomændene, der havde taget ham til fange, triumferende råbte, da de afleverede ham på Victoria terrasse: „Hier haben wir einen Volltreffer gemacht!“

Hans illegale digte var blevet spredt over hele Norge, duplikeret eller håndskrevet vandrede de fra hus til hus, fra mand til mand, og overalt var de med til at styrke modstandsviljen og holde modet oppe i de tunge tider. Jo, det var virkelig en betydningsfuld fangst, gestapo der havde gjort.

Det var i juni 1941, han blev arresteret, men han holdt ikke op med at skrive, han skrev digte i Møllergaten 19 og på Grini, og mange af digtene blev smuglet ud og gjorde deres nytte.

I foråret 1942 overførtes digteren til koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin. Under det treårige ophold i koncentrationslejren skrev han kun nogle enkelte digte, hvoraf vi her i „Pigtråd“ har bragt nogle stykker.

— Øverland gennemgik en udvikling fra revolutionær digter til nationalsanger uden at sætte en tøddel af sin redelighed til. Har man fulgt hans digtning gennem årene, er man klar over, at denne kolbøtte er en naturlig konsekvens af de ydre og indre begivenheder, han har været igennem.

Men han var ikke blot digter, han var profet og seer, han tydede den advarende skrift på væggen. Øverlands røst lyder stadig for os — ma-

nende — advarende. Han er stadig på vagt mod diktatur, tvang og vold, men i dag har han front mod et andet verdenshjørne.

Nogle strofer af Nis Petersens digt „Sangeren“ dukker frem for mig:

En skjald er kurér for en herre,
hvis åsyn han aldrig har set.
Af ham fik han hemmeligt budskab
at holde med hesten beredt.

Og senere i digtet:

Det sker vel, at sangeren segner
— det hænder, han glemmer sin ed.
Des klarere lyser mindet
om den, der usvigelig red.

Arnulf Øverland har altid været en kurér, der red med et budskab, og han er den, „der usvigelig red“.

OLAV HOLST.

Småhistorier om Øverland.

Øverland havde skrevet nogle digte til dagbladsbrug. Selv den tyske censur måtte erkende, at det drejede sig om et ypperligt arbejde, og at de kunne trykkes, hvis Øverland hist og her ville forandre nogle linjer.

Man spurgte Øverland, og hans korte, men klare svar lød: Hvad jeg skrev, det skrev jeg — og digtene kom ikke i dagspressen. I stedet cirkulerede de illegalt fra mand til mand.

☆

Øverland havde i udpræget grad sans for humor, og denne sans fornægtede sig ikke under fangenskab.

På Grini meddelte tyskerne en dag, at de skulle bruge en gartner, og fandtes der en gartner, skulle han melde sig, brølede tyskeren, men ingen trådte frem af geledderne.

— Er der da virkelig ikke en eneste gartner her, råbte tyskeren?

Pludselig hørte man Øverlands markante, men stilfærdige stemme: — Kunne man ikke arrestere en?

☆

Verden forandrer sig. Hvis jeg ikke også gjorde det, ville jeg ikke være et menneske, men et monument.

Arnulf Øverland.

**HJØRRING
MØBEL- & MADRASFABRIK**

**SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR LØKKEN OG OMEGN**
Løkken

A/S LØKKEN BANK

MICHAEL NIELSEN
Løkken

PUP-RADIO
Tlf. 257 Hirtshals

Hirtshals
Sejlmageri og Riggerværksted
Hans Olesen

A/S HIRTSHALS BANK

SØREN LØTH & SØNNER
Fiskeeksport
Hirtshals

**NEPTUN
FISKEEXPORT**
Hirtshals

DYBRO JØRGENSEN A/S
SINDAL

**AKTIESELSKABET
VRAA BANK**

**AAGAARD NIELSENS
KULIMPORT A/S**
Skive

HOLGER H. PEDERSEN
Møllerup Mølle
Telefon Frøslev 25

CHR. H. NIELSEN JUN.

AKTIESELSKAB
HJØRRING

SPAREKASSEN FOR HJØRRING & OMEGN

ANDELSMEJERIET KATHRINELUND
TELEFON 51 — HJØRRING

AAGE HOLT A/S
KORN-, FODERSTOF- OG KULFORRETNING
HJØRRING

AUTOMOBILHUSET
O. F. ANDERSEN
HJØRRING

HJØRRING JERN- OG STAALFORRETNING A/S

ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN
ØSTERGADE 6 — HJØRRING

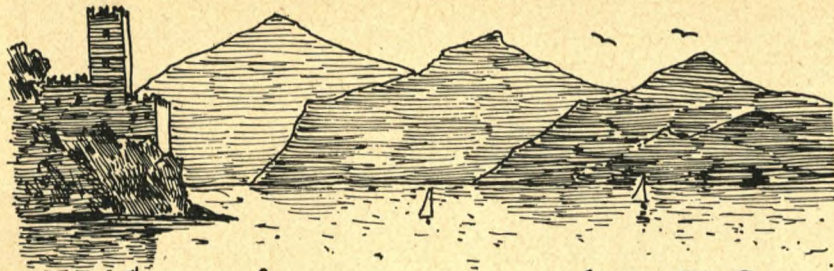
DAMPVASKERIET „DANIA“
HJØRRING

HAVNENS MASKINVÆRKSTED
G. THOMSEN
HIRTSHALS

A/S OVE CHRISTENSEN
MASKINFABRIK & SKIBSSMEDIE
HIRTSHALS

HIRTSHALS VAADBINDERI A/S

K. H. REJSER

MALCESINE SUL GARDA.

1959

1. dag — lørdag — 23/5 — 20/6

Afg. København (Valby st.) kl. 7,00.
Afg. Århus (hotel Ansgar) kl. 7,00,
afg. Gedser kl. 9,55, afg. Grossenbrode
kl. ca. 13,00 — Lübeck — Hamburg.
Middag, overnatning udenfor Hanno-
ver, ank. til Hannover ca. kl. 17,30.

2. dag — søndag — 24/5 — 21/6

Morgenmåltid kl. 8,00, afg. kl. 8,30 —
Alfeld — Northeim — Kassel — Bad
Hersfeld — Fulda — Würzburg —
Rothenburg o. T. ank. ca. kl. 17,30.
Middag, overnatning i Rothenburg,
lille rundtur i byen.

3. dag — mandag — 25/5 — 22/6

Morgenmåltid kl. 8,00, afg. kl. 8,30 —
Ansbach — Roth b. Nürnberg — In-
golfstadt — München — Holzkirchen
— Tegernsee — Achenpass — grænse
— Achensee — Jeenback — Ziller-
dalen — Zell am Ziller ank. kl. ca.
16,30 (hotel Post).

4. dag — tirsdag — 26/5 — 23/6

6 overnatninger i Zell. Fri, byen beses
biler smøres m. v.

5. dag — onsdag — 27/5 — 24/6

Formiddagen fri, om eftermiddagen
tager vi op i bjergene i svævebane.

6. dag — torsdag — 28/5 — 25/6

Stortur til *Gross Glockner*. Morgen-
måltid kl. 6,00, afg. kl. 6,30 over *Ger-
lospass* — *Bruck* til *Gross Glockner*,
frokost. Hjemme igen kl. ca. 21,00.

7. dag — fredag — 29/5 — 26/6

Formiddagen fri, om eftermiddagen
tur til *Meyerhofen* og *Hintertux*.

8. dag — lørdag — 30/5 — 27/6

I er nu så godt kendt i byen og om-
egnen, at I får hele dagen fri, — der
pakkes kuffert om aftenen.

9. dag — søndag — 31/5 — 28/6

Så går turen videre.
Vi kører kl. 8,00 og får 1 times ophold
i *Innsbruck*. Afg. *Innsbruck* kl. ca.
10,30, og så går turen mod *Brenner-
pass*. Vi er i Italien og spiser vor fro-
kost på grøftekanten i nærheden af
Vipiteno — med dejlig rødvin til. Vi
fortsætter ad den brede hovedvej over
Bressanone — *Bolzano* — *Trento* og
Rovereto til *Malcesine*, hvortil vi an-
kommer kl. ca. 17,30 (måske lidt se-
nere. I Italien spiser man aldrig mid-
dag før kl. 19,00). Hotel Dolomiti.

10. dag — mandag — 1/6 — 29/6

5 overnatninger i Malcesine.
Fri hele dagen. Kig på byen, den er
sjov!

11. dag — tirsdag — 2/6 — 30/6

Fri om formiddagen. Om eftermidda-
gen sejltur på Garda-søen. Vi går tid-
ligt i seng (se program næste dag).

12. dag — onsdag — 3/6 — 1/7

Morgenmåltid tidligt, helst kl. 5,30.
Afg. kl. 6,00 præcis. Langs Garda-
søen til *Peschiera* — *Verona* — *Vicen-
za* — *Padova* til *Venezia*, verdens
skønneste by. Vi sejler straks til Rial-
to-broen ad Canale Grande, går over
denne mærkelige bro til frugt- og fi-
sketorvet. Vi går langsomt tilbage
igen og spiser frokost i en lille restau-
rant, der hedder noget så sjovt som
Gorizia a la Valizia. Vi er ganske nær
ved *Piazza St. Marco* og spadserer der-
til — den skønneste plads i verden, vi

ser *Markuskirken* og *Dogepaladset*,
og så slippes I løs et par timer. Drinks
er billige, når I blot ikke drikker soda-
vand, der er det dyreste af alt. Kl.
18,00 må vi desværre køre hjemad. Der
bliver et lille hvil i *Verona* (over for
det romerske teater), og vi får en lille
bid brød. Vi er hjemme igen i *Malce-
sine* kl. ca. 22,30. — Denne dag vil I
aldrig glemme.

13. dag — torsdag — 4/6 — 2/7

Fri hele dagen — der er nok at se på,
og I kan sagtens finde rundt.

14. dag — fredag — 5/6 — 3/7

Vi er godt udhvilede og får morgen-
måltidet kl. 7,00 og kører kl. 7,30. Vi
kører igen over *Brennerpass*, passerer
Innsbruck og kører videre over *Mit-
tenwald* til *Oberammergau*, hvortil vi
ankommer kl. ca. 17,00. Jeg forsøger
at få logi i denne dejlige by, hvor der
opføres de berømte religiøse skuespil
hvert 10. år. Hotel kan ikke opgives
nu.

15. dag — lørdag — 6/6 — 4/7

Vi skal kun køre ca. 230 km ad flad
vej, og har derfor tid til at se *Fest-
spielhaus*, inden vi kører nordpå. Vi
skal også se den berømte *Wieskirche*
og fortsætter derefter gennem en ræk-
ke smukke byer: *Landsberg* — *Augs-
burg* — *Dinkelsbühl* — inden vi atter
når *Rothenburg*, hvor vi har overnat-
ning.

16. dag — søndag — 7/6 — 5/7

Hjemrejse ad samme rute som ned-
turen.

17. dag — mandag — 8/6 — 6/7

Færge afg. Grossenbrode kl. 15,50,
afg. Gedser kl. 18,45, hjemme kl. ca.
21,00.

Til rejsedeltagerne

I vil alle — senere — modtage enhver
tænkelig oplysning, og vi vil forøvrigt
også holde mindst 2 møder inden af-
rejsen.

Jeg ved, at de fleste af jer ikke er
rejsevante, men jeg kan forsikre jer
om, at I bliver så godt orienteret om
alt, at I intet får at spekulere på, I
skal blot nyde turen.

Venlig hilsen,
H. KORNBECK

MOTORFABRIKEN GAMMA A/S

FREDERIKSHAVN

A/M FLADSTRAND

Frederikshavn

WÆHREN

Skræderi - Renseri

FREDERIKSHAVN

E. V. DYHR A/S

Danmarksgade 70, Frederikshavn

FRITZ SCHAAL

Skotøjshandler
Danmarksgade - Frederikshavn

O. S. IDSKOU

Frederikshavn

SENIUS JENSENS SØNNER

FISKEEKSPORT
Frederikshavn - Telefon 138

SVEND BIRK CHRISTENSEN

Bageri & conditori
Søndergade 189, Frederikshavn

FOLKEBANKEN

FOR FREDERIKSHAVN & OMEGN A/S

BY- OG LANDBOSPAREKASSEN

I FREDERIKSHAVN

TH. HANSEN A/S

SØNDERGADE

G. M. FORHANDLER

FREDERIKSHAVN

AKTIESELSKABET

FREDERIKSHAVN BANK

ENGSIG

Frederikshavn

A/S ARBEJDERNES

FÆLLESBAGERI

Frederikshavn

HØGSTED I/S

El-forretning
Frederikshavn

I. CONRADSEN & SØNNER

Maskinfabrik
Frederikshavn

ALFRED NIELSEN & CO.

Frederikshavn

ARNOLD HANSEN

Tømrer- og snedkermester
Asylgade 11 - Frederikshavn

JOHAN DAMSGAARD

Kolonial & skibshandel
Frederikshavn

PANDRUP BANK

FILIAL AF AALBORG DISKONTOBANK A/S

Årsdagen for befrielsen fra Theresienstadt markeret ved forevisning af rystende film

Gribende handlingsfilm vist af Theresienstadt-foreningen

Søndag den 12. marts markerede Theresienstadt-foreningen årsdagen for befrielsen fra Theresienstadt. Det skete dels ved en mindehøjtidelighed om formiddagen, dels ved et samvær i Platan-Bio.

Om formiddagen kl. 10 samledes medlemmerne på Mosaik kirkegård. Der var sang ved 1. og 2. kantor samt kransenedlægning ved mindestenen.

Overrabiner, dr. Melchior sagde bl. a.: Menneskene skal aldrig hade hinanden, de skal elske hinanden. Tiden i Theresienstadt var præget af længselen, længselen efter at komme bort. Vi vil gerne takke Danmark for hjælpen og takke for, at vi har lov til at kalde os danske. Da vi kom hjem, følte vi os som brødre, som en del af det danske samfund, og det er vi stolte af.

Arkitekt Henning Kornbeck sagde bl. a.:

Som landsmand har jeg bedt om tilladelse til at sige et par ord på dette hellige sted i dagens alvorlige anledning. Det voldte mig besvær at finde den bedst mulige tiltaleform, men så standsede jeg ved ordet: Medmennesker.

Rundt om i Europa er der siden sidste verdenskrig anlagt mange tusinde kirkegårde og rejst mange tusinde mindesten, og forskellige menneskegrupper har valgt forskellige dage, hvor de samles ved deres kæres grave eller mindesten, og en kort stund står de så i stille andagt og mindes de døde, og samtidig kan man vel ikke undgå at tænke på — HVORFOR de døde.

Intet er mere selvfølgelig, end at man har en tro, og intet er mere meningsløst end at skulle dø for sin tros skyld, og dog er tusinder og atter tusinder netop døde for deres tros skyld — fordi de ikke ville fornægte denne tro, og altid har det været således, at troen — denne hellige ild — er blevet

endnu stærkere hos dem, der undgik døden.

Om eftermiddagen samledes man i Platan-Bio.

Foreningens formand, skræddermester Jakob Brandt indledte med at rette en tak til medlemmerne af erstatningsudvalget. Han udtalte ønsker om, at erstatningskrævet snart måtte blive bragt til en løsning, der kunne glæde os alle.

Man viste nu den gribende film: DEN LANGE VEJ. Den er optaget af Tjekoslovakisk Statsfilm i Prag 1948 under instruktion af Alfred Radok.

★ Besøg i det virkelige Theresienstadt

Filmens hovedperson Hana Kaufmann er hospitalslæge; hun bliver smidt ud fra sin stilling, fordi hun er jøde. Hendes forældre forsøger forgæves at skaffe sig visum til et oversøisk land, men hun vil ikke med. Hun er forlovet med en ikke-jødisk kollega Toni Bures. Vi ser bryllupsmiddagen, og hvorledes hendes forældre kort efter sendes afsted til Theresienstadt.

En tjekisk gendarm smugler et brev fra forældrene ud til Hana. I brevet beder faderen bl. a. om noget sort hårfarve, „for det er jo først og fremmest de gamle, der bliver sendt videre“.

De hører ikke fra forældrene længe. Toni beslutter derfor ved gendarmens hjælp, men uden Hanas viden, illegalt at tage til Theresienstadt for at se, hvad der er sket. Han kan kun konstatere, at forældrene allerede er sendt videre til Auschwitz.

Ind imellem ser vi glimt af Tonis familie. Faderen, der er skomager, og broderen, der arbejder i den tjekiske modstandsbevægelse. Mens Toni er i Theresienstadt, får Hana gennem en af hans arbejdskammerater at vide, at både faderen og broderen er taget af Gestapo.

Da Toni er gift med en jøde, må han ikke mere arbejde som læge, men er blevet arbejdsmand i en fabrik. Her får han en dag overbragt dødsattesterne for sin fader og sin broder: „Auf der Flucht erschossen“.

I 1944 gennemføres loven mod de såkaldte blandede ægteskaber. Den jødiske part deporteres, den „ariske“ anbringes i en arbejdslejr.

I filmens sidste del ser vi Hana som læge i Theresienstadt, hvor hun bl. a. tager sig af de transportere, der tyfus-hærgede, mere døde end levende kommer tilbage som tyskernes fortrop på deres flugt fra østfronten.

★ Man var for grebet til at klappe

Da størsteparten af filmen var optaget i selve Theresienstadt, var der ikke anvendt kulisser. Man havde gjort meget for at skabe en autentisk film. Mange af de medvirkende havde således selv været indespærret i byen.

Det bør dog tilføjes, at der ikke var tale om amatørarbejde. Det var dygtige filmfolk, der havde forestået optagelserne, instruktionen og montagen.

Der blev efter filmen gjort et svagt tilløb til bifald, men det blev ikke rigtig til noget. Man var for stærkt grebet.

4-maj-aften

I MINDELUNDEN

I lighed med tidligere år har Kammeraternes Hjælpesfond tilrettelagt 4. maj-aftenen i Ryvangen som en stilfuld højtidelighed.

Så snart mørket begynder at falde på, tændes de levende lys ved hver enkelt grav og mindesten.

Fra kl. 19,30—22,00, afbrudt af mindre pauser, er der stiltfærdig musik af en blæserkvintet.

Efter mørkets frembrud vil monumentet være belyst af projektører og ex-fanger vil stå fanevagt.

Der vil ikke blive holdt taler.

<p>Morslands Folkebank A/S Nykøbing M.</p>
<p>A/S PEDER NIELSEN PEDERSHAAB BRØNDERSLEV</p>
<p>JOHS. ANDERSEN Aut. G. M. forhandler Brønderslev</p>
<p>BRØNDERSLEV SPAREKASSE</p>
<p>S. MØLLER Aut. Bur-Wain forhandler Brønderslev</p>
<p>MAGASIN AGERBÆK Brønderslev</p>
<p>HAGBART N. SIMONSEN Kolonial - Vin - Delikatess Brønderslev</p>
<p>CHRISTENSEN & MUNKHOLM Indeh. A. Christensen Brønderslev</p>
<p>BRDR. ANDERSENS EFT. A. Halse   Nykøbing M.</p>
<p>NEDERGAARD-FOTO Nykøbing M.</p>
<p>F. L. KNAKKERGAARDS EFTF. Edsv. skibsmægler Nykøbing Mors</p>

<p>AKTIESELSKABET MORSØ BANK NYKØBING M.</p>	
<p>AKTIESELSKABET N. A. CHRISTENSEN & CO. NYKØBING MORS</p>	
<p>PEDERSHAAB MASKINFABRIK A/S BRØNDERSLEV</p>	
<p>AKTIESELSKABET PEDERSHAAB JERNSTØBERI BRØNDERSLEV</p>	
<p>AKTIESELSKABET BRØNDERSLEV BANK</p>	
<p>AUT. GENERAL-MOTORS-FORHANDLER ARNE RABENHØJ NYKØBING MORS</p>	
<p>A/S FLADE TØMMERHANDEL v/ V. Pedersen-Tange Nykøbing M.</p>	<p>„DET KOLDE BORD“ v/ F. Bering Larsen Raadhustorvet - Nykøbing M.</p>
<p>EJLER CORTSEN Urmager - Optiker - Guldsmed Nykøbing Mors</p>	<p>JØRGEN BRANDT Nykøbing M.</p>
<p>VALD. BLAABERG Nykøbing M.</p>	<p>E. HEIDE Maskinfabrik Galtrup pr. Erslev - Mors</p>
<p>ERHARDBEN & ANDERSEN Polstermøbelfabrik Nykøbing M.</p>	<p>AALBÆK MASKINSNEDKERI</p>

Et forhold, der burde præmieres i stedet for at straffes

Grænsegendarmen vogter vor grænse dag og nat.

På Grænsekorpsets repræsentantskabsmøde i Tønder den 20/3 kom formanden, grænseoverbetjent W. B. Schierning, Sønderborg, i sin beretning ind på spørgsmålet om kz-fangernes erstatningskrav, idet han bl. a. sagde: Vi har fra flere kolleger, der har siddet i tyske koncentrationslejre, modtaget henvendelser med begæring om hjælp til at opnå erstatninger for skader, som de har pådraget sig under fangetiden i lejrene. Men da deres invaliditetsprocent er for lav, samt da de først har anmeldt skaderne på et ret sent tidspunkt, har ulykkesdirektoratet ikke fundet hjemmel i den gældende lovgivning til at imødekomme ønskerne. Vi må nu afvente resultaterne af forhandlingerne med Vesttyskland og se, om der derved skulle vise sig muligheder.

Det beklagelige i disse tilfælde er især, at de pågældende grænsebetjente trods gener og daglige smerter har passet deres dont i grænsekorpset i stedet for at melde sig syge og dermed godtgøre, at de ikke er fuldt arbejdsdygtige, et forhold, som vi finder, de burde præmieres for og ikke straffes for. Men på dette område lever vi altså i den omvendte verden.

At det giver anledning til bitterhed hos de pågældende, kan man næppe fortænke dem i. Vi beklager stærkt, at der ikke er hjemmel for at hjælpe dem, men håber samtidig, at dette forhold må blive ændret.

Formanden oplyste endvidere, at DSB havde fremsat ønske om at få gendarm-mindestenen ved jernbaneviadukten i Padborg flyttet, men med bistand fra forskellig side lykkedes det at få flytningen afværget. Mindemuren ved Kruså har nu fået en smuk placering, og indvielsen af mindelunden her, der er indrettet af Aabenraa amt, vil finde sted i sommer.

Kulturfond fra Frihedsfonden

Uddannelseshjælp ydet i 1116 tilfælde.

Frihedsfonden holdt den 20/3 bestyrelsesmøde på 4. Maj-Kollegiet i København.

Formanden, grosserer P. M. Daell, aflagde beretning, hvoraf fremgik, at det stadig var sygehjælpen til de invaliderede og navnlig uddannelseshjælpen til børnene efter de faldne, der var de største poster på regnskabet.

På mødet redegjorde forretnings-

føreren, kontorchef Thorkild Dige, for fondens hidtidige og fremtidige uddannelsesarbejde for børnene efter de faldne og andre, der led skade som følge af deltagelse i modstandskampen.

Hidtil havde man ydet uddannelseshjælp i 1116 sager på vidt forskellige faglige områder. 233 personer var stadig under uddannelse, men der var stadig 595 børn efter faldne, som endnu ikke havde fået uddannelseshjælp.

På mødet drøftede man anvendelsen af fondens kapital, når fondens primære formålsparagraffer var opfyldt. På forretningsudvalgets vegne foreslog formanden, grosserer P. M. Daell, at der oprettedes en kollegiefond, som skulle sikre 4. Maj-Kollegierne fortsatte uafhængige drift, når Frihedsfondens virksomhed til sin tid afsluttedes, og at man endvidere oprettede en kulturfond, hvis renter som et foreløbigt formål skulle støtte den videnskabelige historisk-skrivning, specielt omkring besættelsestiden, medens de personlige kilder endnu eksisterer.

Til disse formål hensattes på regnskabet to millioner kroner.

Dagbogsblade

21/3.

Ved Shellhuset.

En kreds af tidligere gestapogidsler fra Shellhusets tagetage samledes i dag på 14-årsdagen for bombardementet ved mindetavlen foran det nye Shellhus. Sammen med dem kom pårørende til de danske patrioter, som satte livet til, og grosserer, cand. pharm. Preben Ahnfeldt Møllerup, hvis bror mistede livet, mens han selv slap ud af sin celle, holdt en kort tale, hvor han mindedes de danske patrioter, der satte livet til i troen på, at kampen var det værd. Derefter nedlagde han en laurbærkrans foran mindetavlen, og de pårørende lagde deres blomsterbuketter.

Blandt de tidligere Shellhus-fanger, der var samlet ved højtideligheden skal nævnes politiassistent C. Lyst Hansen, civilingeniørerne Hans Hei-

A/S FERM ULSTRUP
A/S SØVANG M. CHRISTENSEN HØJSLEV
LØGSTRUP SAVVÆRK
ANDERS PETERSEN Tapet- & farvehandel Viborg
V. DARLING Værktøjs-lager Viborg
BJERRINGBRO PUMPEFABRIK A/S
A/S BJERRINGBRO SAVVÆRK
JYDSK PAPIRVARE A/S Aarhus
AARHUS MOTOR KOMPAGNI A/S
K. T. DAMGAARD-JENSEN Rosenkrantzgade 12 - Aarhus
CHR. E. ANDERSEN Entreprenør Grejsdalsvej 8 - Vejle
UDBYES BOGTRYKKERI A/S Vejle

THISTED JERNHANDEL A/S	
HAVNEN	A/S P. O. POULSEN THISTED
LANDBOSPAREKASSEN THISTED	
AKTIESELSKABET THISTED BRYGHUS	
A/S SØRENSENS KULHANDEL THISTED	
A/S KULKOMPAGNIET Thisted	E. VON FOLSACH Storskoven - Dronninglund
J. NIELSENS TØMMERHANDEL Thisted	BRØDRENE LARSEN Jernstøberi & maskinfabrik Asaa
EJNER JENSEN Møbelforretning Bisgaardsgade 6 - Thisted	SPAREKASSEN FOR THISTED AMT
S. SØRENSEN Ost en gros Thisted	CHRISTENSEN & SØNNER Sæby
HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S	
PHILIPSEN & HALL A/S VIBORG	
DANSK KJOLE INDUSTRI A/S SILKEBORG	
POUL SØNDERGAARD & BITSCH A/S Silkeborg	SILKEBORG MASKINFORRETNING

Gestapofangerne

Sjællands-afdelingen

holdt medlemsmøde torsdag den 16. april i Admiral Gjeddes Gård. Aftenen var tilrettelagt som en hyggeaften, hvor man drøftede fortid, nutid og fremtid.

Den 9. april på Rådhuspladsen.

Traditionen tro holdt foreningen Gestapofangerne en mindehøjtidelighed på Rådhuspladsen den 9. april kl. 11,45.

Da rådhusuret slog, var der to minutters stilhed.

Talen blev holdt af partisekretær Niels Mathiasen.

Der var derefter samvær på Skandia.

4. maj ved Helligåndskirken.

Den 4. maj holdes en mindehøjtidelighed ved den ukendte k-z-fanges stilliserede trefod ved Helligåndskirken på Strøget. Ilden i offerskålen vil være tændt hele aftenen.

RANDERS

Foreningen „Gestapofangerne for Randers og omegn“ har holdt generalforsamling med overtelefonmester L. Christensen som dirigent.

Formanden, revisor E. Christiansen, omtalte i sin beretning bl. a. landsstævnet i Oslo sidste sommer og Randers-afdelingens arrangement af indeværende års landsstævne i Randers i dagene 30. og 31. maj. Omtalte også spørgsmålet om erstatning fra Vesttyskland til tidligere fanger.

Kassereren, fabrikant Sigfred Jensen, oplæste regnskabet.

Man drøftede derpå programmet for landsstævnet, som i skitse bliver således: 30. maj kl. 15 samles danske og norske deltagere ved Niels Ebbesen-statuen, hvorfra man i rutebiler kører til Hvidsten, hvor der bliver mindehøjtidelighed med kransenedlægning. Herfra køres til en nedkastningsplads, hvor vognmand Anders Venning vil fortælle om modtagelsesgruppens arbejde.

I forvejen er mindemuren for de danske grænsegendarmer, der omkom i tyske lejre og mindestenen for Chr. X's møde med sydslesvigerne i 1920 opstillet i mindelunden, og inden årets udløb også en Bernadotte-statue, som udføres af billedhuggeren Gudmundsen-Holmgreen, Hellerup, for Bernadottekomiteen placeres her.

Den norske bautasten ved Kruså bringer Norges tak til Sverige og Danmark.

5/4.

Skærpet lov mod antisemitisme

Den vesttyske regering har nu draget konsekvenserne af, at den hidtidige lovgivning mod antisemistisk virksomhed ikke var streng nok.

Den nye lov, der forelægges i forbundsagen, straffer med mindst tre måneders fængsel enhver, der på en måde, der bringer den offentlige fred i fare, ophidser til had mod et nationalt, racemæssigt eller religiøst mindretal, eller som mod bedre vidende fremsætter krænkende påstande mod en sådan gruppe.

Der har i den sidste tid været et stigende antal antisemistiske episoder, ligesom en del jøder har klaget over hviskekampagner og lokale boykot-aktioner.

Grosserer, cand. pharm. Preben Ahnfelt Møllerup, der holdt mindetalen, nedlægger kammeraternes krans foran tavlen på det nye Shellhus.

ster og Ove Kampmann, kaptajn Bent Nordentoft, vognmand Jørgen Nørup, assistent Alf Ebbe Olstrup, professor P. Brandt Rehberg, chefredaktør Aage Schock, politiassistent Marinus Svendsen, kommandør Ebbe Wolffhagen og admiral Nyholm.

I alt 27 af de danske patrioter, der sad som fanger i Shellhusets tagetage reddede livet — ikke mindst takket være politiassistent Lyst Hansens heltemodige optræden, da bomberne regnede ned over Gestapos forhadte højborg i København. Otte mistede livet.

28/3.

Den norske bautasten skal flyttes.

Den bautasten, som Norge for nogle år siden lod rejse vest for hovedvejen i Kruså, bliver lige efter påske flyttet til den nye mindelund, der er blevet anlagt på skrån timerne øst for hovedvejen. Bautastenen fortæller om de danske hjælpeorganisationers indsats, da de norske koncentrationslejr-fanger mod slutningen af krigen blev ført hjem fra Tyskland.

HØJGLANS
SCT. HELENESVEJ
HORSSENS

M. J. MOURITSEN
TRIKOTAGEFABRIK
Søndergade 42 - Horsens

HORSSENS
AUTOMOBIL IMPORT
Vejlevej 1 - Horsens

TRICO
Smedegade 79 - Horsens

ENGELSK
BEKLÆDNINGSMAGASIN
Horsens

HANDELSBANKEN
I TØNDER

SVEND KIRCHHEINER
Højspændingsinstallatør
Vestergade 7 - Tønder

AKSEL MICHELSEN
Kul- & Trælasthandel
Tønder

BLENNERS DAMPVASKERI
Tønder

J. N. JEFSEN
BOG- & PAPIRHANDEL
TØNDER - TELF. 22341

Arena
FJERN SYN

JYDSK ILT & ACETYLÉNGASFABRIK A/S
HORSSENS

ANDREAS HANSEN
INDEH. KIRKEMANN & HANSEN
HORSSENS

HORSSENS JERN- & STAALFORRETNING A/S

HORSSENS FOLKEBLAD

HORSSENS ANDELSMEJERI
EXPORTFLØDEFABRIK — ISCREMEFABRIK

BRÆDSTRUP TRÆLASTHANDEL

TØNDER LANDMANDSBANK A/S

TH. LAURSENS BOGTRYKKERI
TØNDER — TELEFON 21550

MONTY *fortæller*

*Field-Marshal The Viscount
Montgomery of Alamein:
ERINDRINGER I - II.
Gyldendal. Kr. 39,75.*

Mange krigserindringer fra verdenskrig nr. 2 er efterhånden udkommet, men man savnede stadig feltmarskal Montgomery's. Han har uden tvivl ikke villet udsende dem, før han trak sig tilbage fra aktiv tjeneste, for der er en del kritik og angreb i bogen. Mange vil måske synes, at forfatteren er temmelig selvbevidst, og at han kritiserer for meget, men han har i hvert fald bevist sine meningers og teories rigtighed ved at føre sine tropper sejrrikt fra El Alamein til Tunis, fra Normandiet gennem Frankrig, Belgien, Holland og Tyskland til kapituleringen på Lüneburger Hede den 4. maj 1945.

Bogen begynder med skildringen af barndom og opdragelse. Faderen var præst, senere blev han biskop på Tasmanien, og han beskrives af sønnen som en blid og elskelig mand, medens moderen skildres som hård og stålsat, men måske var det også nødvendigt, at een i familien var „handlekraftig“, for der var mange børn og økonomien derfor ikke af de bedste.

Forfatteren siger om sig selv, at han var „familieens uartige dreng“, i hvert fald var han stædig og havde sine egne meninger om alting. Disse karaktertræk kan man vist sige, han har bevaret hele livet igennem, og at de blev ham til gavn i hans gerning.

Fjorten år gammel kom han i St. Paul' School og nitten var han, da han kom på Sandhurst, det berømte engelske officersakademi. Familien havde håbet, at han ville være præst, men der var ingen vaklen, da han skulle vælge livsbane: det blev soldatervejen, han gik.

Efter nogle års tjeneste ved et engelsk regiment i Indien blev han forflyttet til England. Som ung premierløjtnant deltog han i første verdenskrig, blev hårdt såret, dekoreret med Distinguished Service Order, og vendte så i 1916 efter et længere hospitalsophold tilbage til vestfronten i Frankrig som stabschef ved en brigade. Den unge, ærgerrige officer gjorde mange erfaringer i første verdenskrig, han var utilfreds med ledelsen og syntes, at taktikken var håbløst forældet.

Mellemkrigsårene gik militært set med videre uddannelse og stabarbejde. Montgomery steg i graderne til trods for, at han stadig havde for vane at sige sin mening om tingene ligeud, og hans meninger faldt sjældent sammen med hans overordnede.

I hans privatliv skete det mærkelige, at han blev forelsket for første og sidste gang i sit liv. Han mødte i Schweiz en enke med 2 sønner, Betty Carver hed hun, og det blev til giftermål i 1927. Året efter fik de sønnen David, og ti lykkelige år havde de sammen, til hun døde i 1937. Skildringen af hustruen og sønnen er hjertelig, og dette menneskelige afsnit af bogen vil blive husket, selvom det er klemt inde mellem det øvrige verdenshistoriske stof.

Da verdenskrig nr. 2 brød ud i 1939 var Montgomery generalmajor og afgik med sin division til vestfronten i Frankrig. Efter stilstandskrigen bag Maginot-linien kom endelig tyskernes gennembrud, der endte med de engelske styrkers fortvivlede tilbagetrækning til stranden ved Dunkerque og flugten over Kanalen.

Tyskerne drog sejrrikt frem overalt på kontinentet og stemningen i England var under nulpunktet, man ventede, at Hitler ville invadere England. Montgomery fik overdraget overkommandoen over 12' korps i Kent, der var det område i England, hvor man ventede invasionen. Hermed begyndte hans egentlige indflydelse

*Every word of the book was written
in pencil in my own handwriting.*

*Montgomery of Alamein
F.M.*

Efter tilbagekomsten til Randers bliver der højtideligheder på Nordre kirkegård og ved frihedsmonumentet på Skovbakken, og kl. 18 samles man til spisning med forskellig underholdning og kammeratligt samvær resten af aftenen. Om søndagen bliver der tur „ud i det blå“ for at vise nordmændene typiske danske landskaber, man besøger bl. a. Hornslet og Rosenholm skov, og der sluttes med middag et smukt sted i omegnen.

Prisen for alle spisninger og buskørsel bliver 40 kr. pr. deltager, og indmeldelse sker til E. Christiansen, S. Møllersgade 6, Randers. Af hensyn til reservering og hotelværelser bedes man indmelde sig snarest.

Til at bistå bestyrelsen med det store arrangement valgtes vognmand Anders Venning, uddeler Frode Rasmussen, Fjellerup, og fru tobakshandler Gerda Rasmussen. Til landsrepræsentanter genvalgte J. Fuks, Marinus Hansen og Sigfred Jensen, suppleanter H. Hartogsohn, Anders Venning og O. Therkelsen. De to afgående bestyrelsesmedlemmer, Mar. Hansen og Sigfred Jensen, genvalgte.

Dachau-Klubben

Alle gamle Dachau-fanger opfordres til at møde ved Helligånds kirken den 29. april kl. 20 for at mindes Dachaulejrens befrielse.

TEATERAFTEN TIL FORDEL FOR DACHAU-MONUMENTET

I samarbejde med Amatørscenen Parcifal afholder Dachau-klubben sin hidtil største aften med teaterforestillinger den 2. maj.

Aftenen er lagt i det muntre plan og har som sit eneste formål at skaffe penge. De skal anvendes som hjælp til at rejse det internationale monument i Dachau-lejren.

Man har fået den store sal i Borgernes Hus stillet til rådighed. Salen er meget smuk og har en ideel scene.

Man kan købe billetter hos bestyrelsens medlemmer eller hos formanden, Svend Busk, Herluf Trollesgade 21, K. BYen 7333.

„De kan diskutere med mig, men ikke med min stab“.
Montgomery til Churchill.

„Ike og jeg så helt forskelligt på krigsførelsen“.
Montgomery om Eisenhower.

på træningen af den hær, der befandt sig i England. „Total krig kræver evnen til total indsats fra øverst til nederst“, skriver han og tropperne fik det at mærke, men resultatet blev en moralsk og fysisk højnelse af standarden i hæren.

I august 1942 fik Montgomery pludselig ordre til at gå til Ægypten for at overtage kommandoen over 8' armé i ørkenen. Det var en modløs hær og en modløs ledelse, han kom til. General Rommel havde drevet sine modstandere gennem Nordafrikas ørken, og nu truede han Alexandria, Ægypten og Suez-kanalen.

I forbløffende kort tid fik Montgomery vendt stemningen i hæren, omplaceret officererne og lagt en plan for at standse Rommel.

Beskrivelserne af slagene ved Alam Halfa og El Alamein er måske nok undervising i den højere krigstaktik, men samtidig spændende læsning. Efter slaget ved El Alamein vendte krigslykken, og fra nu af var det tilbagetog for de tyske styrker på alle fronter.

Fra El Alamein til Tunis — Rommel slået og hans Afrika-korps splittet — det var resultater, der bragte Montgomery's navn på alles læber. Endelig en general, der kunne sejre.

Den næste store opgave var springet over Middelhavet og landgangen på Sicilien. Montgomery og hans berømmelige 8' armé løste også denne opgave, og nu stod allierede tropper altså igen på kontinentet.

Juleaftensdag 1943 kaldte det engelske krigsministerium Montgomery tilbage til England, hvor han skulle overtage ledelsen af 21. armégruppe og forberede åbningen af „en anden front“ over kanalen.

Det næste halve år gik med de stor-slåede forberedelser til „D-dag“ og invasionen i Normandiet. Hvem husker ikke den 6. juni 1944? Overalt i de besatte lande var man klar over, at lykkedes invasionen, så kunne man skimte krigens afslutning, men mislykkedes den store plan, kunne det vare længe endnu. Da det virkelig så ud til, at de allierede havde fået fodfæste i Frankrig, trak vi vejret friere dag for dag, for vi vidste, at dette var begyndelsen til enden på Hitlers magt.

Man læser videre om kampene i Frankrig, slaget ved Arnhem og tyskerens overraskende modangreb i Ardennerne ved juletid. Man havde ventet, at Tysklands sammenbrud ville være indtruffet på et tidligere tidspunkt, men fremad gik det dog stadig.

Efter at have passeret Rhinen stødte Montgomery kraftigt frem mod Østersøen for at komme før russerne og dermed afskære dem fra at trænge op gennem Slesvig og Holsten og besætte Danmark. Østersøen blev nået ved Wismar og Lübeck den 2. maj, med kun et forspring på 6 timer for russerne.

Bogen bringer beretningen om kapitulationen i Montgomery's telt på Lüneburg Hede den 4. maj. Senere hører man

om den første vanskelige tid af Tysklands besættelse; om genopbygningen; om Nato, hvor bogens forfatter blev europæisk øverstkommanderende.

Her i Danmark vil bogen sikkert finde mange læsere, ikke blot fordi „Monty“ kom som sejrherren og befrieren for os, men også fordi bogen omhandler de største begivenheder i vor tid. Vel er der megen kritik i bogen af personer og forhold, som man ikke har forudsætninger for at bedømme, og vel er der rigeligt med krigsstrategi og militær sagskundskab, men bogen kan dog læses af alle på grund af dens levende fortælle-måde, og den humor, der nu og da bryder igennem og som forsoner med mangt og meget.

OLAV HOLST.

Kærlighed til fædrelandet
er den sande odelsret,
kærlighed og intet andet
elsker op en heltæt,
kærlighed i pagt med ånden
den får altid overhånden.

Derfor, hvad end verden siger,
og hvad verdensmagten vil,
står og falder jordens riger
dog med kærlighedens ild,
hvor den blusser, bor livsgrøden,
hvor den slukkes, hersker døden.

GRUNDTVIG.